Turkish Studies
Educational Sciences
Volume 13/11, Spring 2018, p. 33-53
DOI Number: http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.13705
ISSN: 1308-2140, ANKARA-TURKEY

Research Article / Araştırma Makalesi

Article Info/Makale Bilgisi
Received/Geliş: Haziran 2018 **Accepted/Kabul:** Haziran 2018
Referees/Hakemler: Doç. Dr. Mesut GÜN – Doç. Dr. Hasan Hüseyin KILINÇ

This article was checked by iThenticate.

OKULÖNCESİ EĞİTİMDE KALİTEYE İLİŞKİN ÇOCUK GÖRÜŞLERİ: FİZİKSEL ORTAM, AKRAN İLİŞKİLERİ VE ETKİNLİKLER*

*Atiye ADAK ÖZDEMİR***

ÖZET

Okul öncesi eğitim kurumları çocukların evden sonra ilk karşılaştıkları ve oldukça önemli zaman geçirdikleri sosyal yaşam alanıdır. Bu nedenle bu kurumlardaki yaşamın kaliteli olması önem taşımaktadır. Okul yaşam kalitesi, bireylerin her yönüyle mutlu olabildikleri bir ortama işaret etmektedir. Okulöncesi eğitimde kalite çalışmaların asıl amacı, çocuklar için en üst faydayı sağlamaktır. Bu nedenle kaliteye ilişkin araştırmalarda, aile ve öğretmen görüşlerine başvurmanın yanı sıra diğer paydaşların görüşlerinin alınması önem taşımaktadır. Çocuklar, okulöncesi eğitim ortamını doğrudan yaşayan bireyler olarak en önemli paydaş konumundadırlar. Bu araştırmanın amacı, okulöncesi eğitimde kalitenin (etkinlikler, fiziksel ortam, akran ilişkileri) çocuk görüşleri doğrultusunda incelenmesidir.

Bu karma yöntem araştırmasında, yakınsayan paralel model deseni kullanılmıştır. Araştırmada nitel ve nicel veri toplama yöntemleri bir arada kullanılmıştır. Veriler araştırmacı tarafından geliştirilmiş olan "Okulöncesi Dönem Çocukları Okul/sınıf Değerlendirme Anketi" ve açık uçlu soru formu kullanılarak elde edilmiştir.

Amaçlı örneklem yaklaşımının izlendiği bu araştırmada çalışma grubunu, İstanbul ilinde Milli Eğitim Bakanlığına bağlı bağımsız bir anaokulunda eğitime devam eden 96 erkek 103 kız olmak üzere toplam 199 çocuk oluşturmaktadır.

Bu araştırmadan elde edilmiş olan bulgular çocuklarının çoğunlukla devam ettikleri okulu sevdiklerini ve evde kalmaktansa okula gelmeyi tercih ettiklerini ve okulu eğlenceli bir yer olarak tanımladıklarını göstermektedir.

---

* Bu makale EJER (2017) Kongresinde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

** Dr. Öğr. Üyesi, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi, El-mek: aadak@pau.edu.tr

Ayrıca çocuklara okulda kendilerini mutlu eden ve mutsuz eden şeyler sorulduğunda akranlarıyla olan etkileşimlerin vurgulanması dikkat çekicidir.

Anahtar Kelimeler: okulöncesi, okul memnuniyeti, kalite, çocukların görüşleri

CHILDREN'S VIEWS ON QUALITY IN PRESCHOOL EDUCATION: PHYSICAL ENVIRONMENT, PEER RELATIONS, ACTIVITIES

ABSTRACT

Preschool education institutions are the social spaces in which children first meet after the home and have a considerable amount of time. For this reason, the quality of life in these institutions is important. The quality of school life indicates an atmosphere in which individuals can be happy in every way. The main aim of quality studies in preschool education is to provide the best benefit for children. For this reason, in qualitative research, it is important to take the views of other stakeholders as well as to family and teacher opinions. The most important of these stakeholders are children, who are individuals who live directly in the preschool environment.

The purpose of this research is to put forward views on quality in preschool education: physical environment, peer relations, activities in their school.

Convergent parallel design was used for this mixed method study. The data of this study was gathered via "School/Calasroom Evaluation Survey and semistructured interview form that was formed in accordance with the opinions of field experts and the related literature. Descriptive statistics were used to analyze the quantitative data obtained from research and the content analysis was used to analyze qualitative data.

It is also noteworthy that children are emphasizing their interaction with their peers when they are asked to do things that make them happy and unhappy at school.

STRUCTURED ABSTRACT

Introduction

Research in the context of quality in education shows that high-quality preschool environments where children are satisfied are influential on their development and future school achievement (Stotz, 2008; Sandstrom, 2012). According to Sheridan and Samuelson (2001), the ability of children to play uninterruptedly and comfortably, having teacher support and the necessary materials to enrich their play in playing games are indicatives of qualifications in preschool education institutions. It is easy to observe, calculate or measure structural quality items that include items such as teacher-child ratio, classroom area, quality and quantity of educational materials. However, it is more difficult

to assess the process dimension of qualifications involving items such as teacher-child interaction (Stotz, 2008).

Katz (1993) is one of the researchers who contributed to qualitative assessment studies in preschool education, taking into account the process dimension of quality. Katz mentions five different approaches to assessing quality. These approaches assess qualities in pre-school education institutions in teacher, staff, physical environment, family, community dimensions. In Katz's approach, there is also a dimension in which quality is assessed from a child's point of view. This dimension covers the program-related experiences of participating children. In this approach, the evaluation is based on the basic question of 'what kind of feeling is it to be a child in such an environment'. In this approach, children's perceptions and emotions are regarded as criteria for quality, such as feeling belonging to the atmosphere or being a part of the crowd, the quality of friendships, acceptance or neglect, finding experiences at school fun or boring, being pleased or disappointed with experiences and being satisfied or not satisfied with being in school. This research is based on this point of view.

It is understood that the quality researches in preschool education in our country are mostly handled in the context of curriculum, teacher behavior, classroom physical order and effectiveness (the effect of the program on the development of children) in preschool education. Findings from quality studies suggest that quality is often below target and is associated with some skills (Kandır, 2003; Bekman, 2005; Güçhan-Özgül, 2011; Göl-Güven, 2009; Kalkan ve Akman, 2009; Baştürk ve Işıkoğlu, 2008; Solak, 2007; Cunningham, 2010).

Preschool education institutions are the social spaces in which children first meet after their home and have a considerable amount of time. For this reason, the quality of life in these institutions is important. The quality of school life indicates an atmosphere in which individuals can be happy in every way. The main aim of quality studies in preschool education is to provide the best benefit for children. For this reason, in qualitative research, it is important to take the views of other stakeholders as well as to family and teacher opinions. The most important of these stakeholders are children, who are individuals who live directly in the preschool environment.

The purpose of this research is to put forward views on quality in preschool education: physical environment, peer relations, activities in their school.

Within the context of this main objective, the following questions were asked:

1. What are the general perceptions of the children in the preschool period about the school?

2. How are the feelings of the children of the preschool period about the experiences of the school / class

3. What are the perceptions of the activities of school children in school / class

4. What are the opinions of the children in the preschool period on the sufficiency of toys in school / class

Method

Convergent parallel design was used for this mixed method study. Qualitative and quantitative data collection methods were used in the study together. The qualitative part of this study was carried out according to the basic qualitative research design (Merriam, 2013). The quantitative part was carried out according to the descriptive survey model.

The study group in this research consisted of 199 children attending a preschool education institution. All of the participants were selected from the same preschool education institution.. Purposeful sampling method was used to determine the study group. The participants' ages ranged from 48 to 72 months.

The data of this study was gathered via "School/Calasroom Evaluation Survey" and semistructured interview form that was formed in accordance with the opinions of field experts and the related literature. Descriptive statistics were used to analyze the quantitative data obtained from research and the content analysis was used to analyze qualitative data.

Finding, Conclusion and Discussion

Results Regarding Survey Questions

Within the scope of this research, considering the results obtained from the answers given by pre-school children to the questionnaire survey, it is seen that the majority of the children are in a positive perception about the school they attend, the physical environment and facilities of the school (toys, meals, times of arrival and departure). Similarly, in the research conducted by Öztürk-Samur (2017), it was concluded that children's perceptions about school and school are positive. It is also understood that the program (activities) provide a preference for peer relations and that they are aware of their feelings about the school. These findings can be regarded as a demonstration of children being able to prefer and criticize the environment they are in. Findings from the research conducted by Valeski and Stipek (2001) indicate similarly that children can express ideas about evaluating the environment they are in. In addition to individual characteristics such as age, gender, mental health and academic ability; environmental factors such as interaction with the teacher, a positive social environment and successful peer relationships have an impact on satisfaction with the school (Eadaoin and Sun, 2010).

Results Regarding Open-ended Questions

In the scope of this research, children were asked to answer some questions which were related to the questions directed to children in the questionnaire in order to get more detailed answers. As a result of evaluating the answers given to these questions through the content analysis method, the following results were obtained:

1. It is understood that children except a limited number of children (10 children) prefer to come to the school instead of staying at home, and in this preference, it seems to be effective to find fussing at home and feeling alone (54 children) and finding school fun (76). The vast majority of children have defined the school as a fun place. When the answers are

examined, it is understood that playing games with friends at school is effective in children's defining of school as a fun place. In a study conducted by Sheridan and Samuelson (2001), to the question 'what would you like to do in this school if you could decide for yourself?', the great majority of children responded without hesitation as playing games (playing games with my friends, games played outside). Findings from the research conducted by Stotz (2008) show that the most important three things children in preschool period (4-5 years old) find in the school at school are playing games, having friends to play and predictable classroom activities. In the study of Stotz, it was found out that children feel happy when they come to school, they love their school, generally they define school as a fun place, and they find the materials and toys in school adequate. In a survey conducted in a total of eight pre-school education classes with high and low quality standards, nearly half of the children identified "play, play with friends, play together" as things that make them happy at school. In addition, nearly one-third of children participating in this study expressed dissatisfaction with their friends' negative behavior (pushing, hitting, kicking, punching, biting, mocking, using bad language) (Wiltz and Klein, 2001). Findings from a survey conducted in Finland reveal that parents, teachers and children are generally satisfied with the preschool education and that the institution of pre-school education is important for their social interaction with friends (Niikko and Havu-Nuutinen, 2009). Results from the research conducted by Farrel, Tayler and Gahan (2010) show that playing games is effective on children's love of school and negative behaviors of their peers are effective on children's not loving school. The results of the study by Kyrönlampi-Kylmänen and Määttä (2012) show that children aged 5-7 years are perceived school as a playground, they care about their playmates, and they do not like to be teased by their peers. In another study, children stated that the reasons for going to kindergarten are mostly doing/learning activities, to learn and to play (Koçyiğit, 2014).

One of the important consequences of this research is the demonstration of peers as a resource for children to feel unhappy (84 children) and happy (67 children) in school. Consistent with the findings of this research, in a study in the related literature indicated that the things that make the children happy themselves in the preschool educational institution are playing with the friends and their presence; the things that make the children unhappy in the preschool educational institution are their peers' negative behaviours (not playing, not sharing toys, mocking, hurting, hitting, not listening) Evans and Fuller, 1998). According to a study conducted by Kragh-Müller and Isbell (2011) in Denmark and America with preschool children, Danish children stated that the best thing in school is to play with their peers and have friends, and the worst thing is not to be a friend to play. America's kids stated that the best thing in school is to play with friends; and the worst things in school are sitting in class, fighting other children in class, and being out of play. Findings from research conducted by Einarsdottir (2005) with children aged 5-6 years show that children are most fond of playing games-interacting with friends and interacting with friends at school; and they do not like behaviours such as teasing and scolding. They also stated that they found the large group activities difficult and boring because they had to sit down.

It is noteworthy that when the children were asked about their favorite and most disliked activities in the school, the most emphasized activity was the art activity and that the science and mathematics activities were hardly emphasized. When the reasons why children do not like art activities are examined in detail, it is understood that children are not offered alternative, children's individual differences are not considered and developmental characteristics are not taken into consideration. Regarding art events in the preschool education program (MEB, 2013), it can be considered that applications made without taking into account the explanations of "The process is not planned to produce a single product. According to the number and nature of the group, materials about various activities and activities should be prepared and the opportunity to choose a child should be recognized".

In addition, in this study it was found that children demand the most dramatic gaming materials and cartoons materials in addition to the existing toys. Research findings of Öztürk-Samur and İnal-Kızıltepe (2017) also stated that play, play games in the school and art activities as the things children want to do most in school.

All the results obtained from this survey indicate the importance of effective classroom management, a program in which individual differences are considered, positive peer relations and positive social skills for quality in preschool education.

In the future research, the opinions and perceptions of the children on which the children are attending can be investigated in relation to the school physical environment, teacher characteristics, classroom management, quality, and school adjustment variables. In similar studies to be done, repetitive observation can be done periodically in pre-school education classes and comparison of observation results and children's opinions can be suggested.

Keywords: preschool, school satisfaction, quality, children's views

Giriş

Eğitim bireylerin bilgi ve becerilerini geliştirmeye dönük bir süreçtir (Eylen-Özyurt, 2009). Yapılan bilimsel araştırmalar; nitelikli, sağlıklı ve istenilen davranışlara sahip nesilleri yetiştirmek için eğitime çok küçük yaşlarda başlamanın gerekli olduğuna işaret etmektedir (Koçyiğit ve Adak-Özdemir, 2016). Okulöncesi eğitim basamağı bireylerin eğitim sistemi, okul, öğretmen ve programlı bir öğretimle karşılaştıkları ilk eğitim basamağıdır. Araştırmalar kurum tipi yada uygulanan program ne olursa olsun okulöncesi eğitim deneyimine sahip olmanın gelişimsel ve eğitimsel kazanımların yanı sıra, çocukların ilkokula daha iyi uyum sağlamaları ve sonraki başarıları ve okul algıları üzerinde etkili olduğunu göstermektedir (Cramer ve Browne, 1974; Ferah, 2001; Barnett, 2008). Ayrıca okulöncesi eğitime devam edip etmeme, devam etme süresi ve devam edilen kurumun ve program türü ile çocukların gelişim, öğrenme, beceri ve okula hazır oluş özelliklerinin karşılaştırıldığı araştırmalarda, okul öncesi eğitime devam eden çocuklar lehine sonuçlara ulaşılmıştır (Ramazan ve Demir, 2011; Şen, Çiçekler-Yıldız, ve Yılmaz, 2010; Günindi, 2011; Anlıak ve Dinçer, 2005; Turan ve Akoğlu, 2011; Tanju ve Gönen, 2006; Umek, Kranjc, Fekonja ve Bajc, 2008; Chopra, 2012; Blaiklock, 2010; Freeman, 2011; Kwon, 2004).

Ancak alan yazın incelendiğinde çocuklara maksimum fayda sağlamak hedefi ile gerek eğitim politikalarının gerekse alan uzmanlarının kalite konusuna yoğunlaştıkları anlaşılmaktadır.

Eğitimde kalite arayışı kapsamında yapılan araştırmalar çocukların memnun kaldığı yüksek kaliteli okulöncesi eğitim ortamlarının onların gelişimleri ve ileriki okul başarıları üzerinde etkili olduğunu göstermektedir (Stotz, 2008; Sandstrom, 2012). Sheridan ve Samuelson (2001)'a göre çocukların kesintisiz ve rahatsız edilmeden oynayabilmeleri, oyun oynama konusunda öğretmen desteğine ve oyunlarını zenginleştirebilmek için gerekli materyallere sahip olmaları okulöncesi eğitim kurumlarında kalitenin göstergeleridir. Öğretmen-çocuk oranı, sınıfın alanı, eğitim materyallerinin niteliği ve miktarı gibi öğeleri içeren yapısal kalite öğelerini gözlemlemek, hesaplamak veya ölçmek kolaydır. Ancak öğretmen çocuk etkileşimi gibi öğeleri kapsayan kalitenin süreç boyutunu değerlendirmek daha zordur (Stotz, 2008).

Kalitenin süreç boyutunu da dikkate alarak okulöncesi eğitimde kaliteyi değerlendirme çalışmalarına katkı sağlayan araştırmacılardan biride Katz (1993)dır. Katz kaliteyi değerlendirmede 5 farklı yaklaşımdan söz etmektedir. Bu yaklaşımlardan biri kalitenin yukarıdan aşağıya bakış açısıyla değerlendirilmesidir. Bu yaklaşımda kalite, yetişkin çocuk oranı, personelin kalitesi ve istikrarı, yetişkin çocuk ilişkilerinin özelliği, araç-gereçlerin sayısı ve niteliği, çocuk başına düşen alan, personelin çalışma koşulları, sağlık, hijyen gibi özellikler temelinde değerlendirilmektedir.

İkinci yaklaşım iç-dış bakış açısı olup bu bakış açısı okulöncesi eğitim hizmetinden faydalanan ailelerin deneyimleri ile ilişkili değerlendirmeleri kapsamaktadır. Bu bakış açısında kontrol ve yönetme yerine saygı; suçlama ve yargılama yerine kabul etme; sürekli iletişim kurma kalitenin ölçütleri olarak kabul görmektedir.

Üçüncü yaklaşım okulöncesi eğitim kurumunda çalışan personelin deneyimlerini kapsayan iç bakış açısı olarak isimlendirilen yaklaşımdır. Bu yaklaşımda öğretmenin diğer meslektaşları ile ilişkileri (destekleyici-çatışmacı), ailelerle olan ilişkileri ve diğer aracılar (destekçiler) ile olan ilişkileri kalite ölçütleridir. Dış bakış açısı olarak isimlendirilen dördüncü yaklaşım toplum ve daha geniş toplum kesimlerinin programa nasıl baktığını kapsamaktadır. Bu bakış açısında yasa, yönetmelik ve diğer düzenlemelerin çocukların eğitimi ve bakımı için destekleyici olup olmadığı; mevcut eğitim programlarının çocuklar ve aileleri için kısa ve uzun dönemde faydaları ve okulöncesi eğitim kurumlarında çalışan personelin gerekli niteliklere uygun olarak eğitilip eğitilmediği gibi öğeler kalitenin ölçütleri olarak kabul görmektedir.

Kaliteyi aşağıdan yukarıya bakış açısı ile değerlendirme beşinci değerlendirme yaklaşımıdır. Bu yaklaşım katılımcı olan çocukların programla ilgili yaşantılarını kapsamaktadır. Bu yaklaşımda değerlendirme böyle bir ortamda çocuk olmak nasıl bir duygudur? Temel sorusu çerçevesinde yapılmaktadır. Bu yaklaşımda ortama ait hissetme veya kalabalığın bir parçası olma, arkadaş ilişkilerinin niteliği; kabul görme veya ihmal edilme; okuldaki deneyimleri eğlenceli veya sıkıcı bulma; deneyimlerden memnuniyet duyma veya hayal kırıklığı yaşama ve okul ortamında bulunmaktan memnun olma veya olmama gibi alanlarda çocukların nasıl algıları ve duyguları kalitenin ölçütleri olarak kabul edilmektedir. Bu araştırma bu bakış açısı dikkate alınarak temellendirilmiştir.

Kalite kapsamında yapılmış olan bazı araştırmalar ise okul öncesi eğitim sınıflarında uygulanmakta olan etkinlik düzeninin, çocukların öğretmenler, akranları ve öğretimsel uğraşılara olan yönelimi üzerindeki etkisini araştırmaya dönüktür. Bu araştırmalardan elde edilen bazı sonuçlar, okulöncesi eğitim sınıflarında etkinliklere ilişkin ayarlamaların (geçişler, dışarıda oyun, öğretmen tarafından yapılandırılmış etkinlikler v.b) çocukların gün boyunca sınıfta gerçekleştirecekleri faaliyetler üzerinde etkili olduğunu göstermektedir (Vitiello, Booren, Downer, Williford, 2012; Booren, Downer, Vitiello, 2012; Flugni, Howes, Huang, Hong, 2012).

Ülkemizde okulöncesi eğitimde kalite araştırmalarının, daha çok okulöncesi eğitimde program, öğretmen davranışı, sınıfın fiziksel düzeni ve etkililik (programın çocukların gelişimi üzerindeki etkisi) bağlamında ele alındığı anlaşılmaktadır. Kalite çalışmalarından elde edilen

bulgular gözden geçirildiğinde kalitenin çoğunlukla hedeflenenin altında olduğunu ve bazı becerilerle ilişkili olduğu anlaşılmaktadır (Kandır, 2003; Bekman, 2005; Güçhan-Özgül, 2011; Göl-Güven, 2009; Kalkan ve Akman, 2009; Baştürk ve Işıkoğlu, 2008; Solak, 2007; Cunningham, 2010).

Okul öncesi eğitim kurumları çocukların evden sonra ilk karşılaştıkları ve oldukça önemli zaman geçirdikleri sosyal yaşam alanıdır. Bu nedenle buradaki yaşamın kaliteli olması önem taşımaktadır. Okul yaşam kalitesi bireylerin her yönüyle mutlu olabildikleri bir ortama işaret etmektedir (Tunç ve Beşaltı, 2014). Okul öncesi eğitim kurumlarının kalite özelliklerinden en çok etkilenenler çocuklar olmasına rağmen, çocukların okul öncesi eğitim programlarından nasıl etkilendiğine ilişkin araştırmalarda, çocuk görüşüne başvurmanın sınırlılığı dikkat çekicidir (Einarsdottir, 2005).

Erken Çocukluk Dönemi Kapsamında Yapılan Araştırmalarda Çocukların Görüşlerine Başvurmanın Önemi

Çocuk haklarına dair sözleşmenin 12. maddesinde "yetişkinlerin çocuklar hakkında alacakları kararlarda çocukların görüşlerini dikkate almaları gerektiği belirtilmektedir. Yirminci yüzyılın sonlarında batı dünyasında çocuklar kendi bakış açısına sahip, özerk ve kendi haklarına sahip ve yetişkinden bağımsız-farklı bir bireyler olarak görülmeye başlanmıştır. Bu bağlamda araştırmacılar, okul, ırk, hak ve özgürlük, cinsiyet gibi çocukları ilgilendiren pek çok konuda çocukların deneyim ve fikirlerini dinlemenin önemini savunmaya başlamışlardır (Brooker, 2001).

Erken çocukluk alanında politika geliştirenler ve uygulamacıların kendi çocuk ve çocukluk modellerini yansıtan politikalar ve uygulamalar geliştirmeleri kaçınılmazdır (Campbell, 2001; Porter, 2003; akt: MachNaughton, Hughes ve Smith, 2007). Son zamanlarda sosyoloji, gelişimsel psikoloji, antropoloji ve tüketici hareketleri gibi farklı disiplinlerde meydana gelen gelişmelerle birlikte, çocuklarla ilgili yeni bir model ortaya çıkmıştır. Bu modelde çocuk yaşadığı sosyal çevreye ilişkin görüşlerini ortaya koyan, sosyal çevreye katılma hakkı olan ve kendi kimliğini şekillendiren sosyal bir aktör konumundadır. Bu durumda çocuğun dünyaya bakış açısı ve dünya hakkındaki görüşleri, yetişkinlerin onların deneyimlerini anlamlandırmasına katkı sağlayabilir (MachNaughton, Hughes ve Smith, 2007). Okulöncesi eğitim rehberlik programında "çocukların okula ve okuldaki belirli olaylara ilişkin duygularını (mutlu-mutsuz, heyecanlı v.b), sevdiği ve sevmediği etkinlikleri açıklaması ve okula/sınıfa ilişkin olumlu tutum geliştirmesi" temel yeterlilik alanı olarak belirtilmektedir (MEB Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, 2012). Çocukların öğrenen olarak kendileri ve okul hakkındaki duyguları onların duygusal sağlıkları ve okul başarıları açısından önem taşımaktadır. Çocukların okul hakkındaki duygularının ve algılarının onların akademik performansları, sınıf yapısı ve öğretmenle olan ilişkilerinden etkilendiği ve etkinliklere katılım konusundaki istekliliklerini etkilediği belirtilmektedir (Valeski ve Stipek, 2001). Bu açıdan çocukların okulla ilgili duygu, düşünce ve algılarının bilinmesinin, öğretmenin günlük plan uygulamaları için önemli bir veri kaynağı olduğu söylenebilir (Kragh-Müller ve Isbell, 2011).

Okulöncesi eğitimin kalitesini arttırmaya dönük çalışmaların asıl amacı çocukların okulöncesi eğitimden maksimum fayda sağlamalarıdır. Bu nedenle kaliteye ilişkin araştırmalarda yaygın olarak kullanılmakta olan aile ve öğretmen görüşlerine başvurmanın yanı sıra diğer paydaşların görüşlerinin alınması önem taşımaktadır. Bu paydaşlardan en önemlisi ve okulöncesi eğitim ortamını doğrudan yaşayan bireyler olan çocuklardır. Bu nedenle çocuk görüşlerine başvurmanın kalite çalışmalarına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Bu araştırmanın amacı, okulöncesi eğitimde kalitenin (etkinlikler, fiziksel ortam, akran ilişkileri) çocuk görüşleri doğrultusunda incelenmesidir.

Bu temel amaç çerçevesinde aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır

1. Okulöncesi dönemdeki çocukların okula ilişkin genel algıları nasıldır?

2. Okulöncesi dönemdeki çocukların okul/sınıftaki yaşantılarına ilişkin duyguları nasıldır

3. Okulöncesi dönemdeki çocukların okul/sınıftaki etkinliklere ilişkin algıları nasıldır

4. Okulöncesi dönemdeki çocukların okul/sınıftaki oyuncakların yeterliliğine ilişkin görüşleri nasıldır

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Araştırma karma yöntem ve yakınsayan desen temel alınarak yürütülmüştür(Creswell ve Clark, 2014). Araştırmada nitel ve nicel veri toplama yöntemleri bir arada kullanılmıştır. Bu araştırmanın nitel kısmı temel nitel araştırma desenine göre yürütülmüştür (Merriam, 2013). Nicel kısmı betimsel tarama modeline göre yürütülmüştür (Büyüköztürk, 2005).

Çalışma grubu

Bu çalışmada "Amaçlı Örneklem" (Patton, 1990) yaklaşımı takip edilmiştir. Amaçlı örneklemenin mantığı ve gücü, bir çalışma için "zengin bilgi içeren" durumları saptamaktır. Zengin bilgi içeren durumlar, araştırmanın amacına yönelik derinlemesine bilgi sağlayan türdendir. Araştırmanın katılımcıları amaçlı örneklem yöntemlerinden kolay ulaşılabilir durum örneklemesi yöntemine göre seçilmiştir. Araştırmanın çalışma grubu, İstanbul ilinde Milli Eğitim Bakanlığına bağlı bağımsız bir anaokulunda eğitime devam eden 96 erkek 103 kız olmak üzere toplam 199 çocuktan oluşmaktadır. Örneklemde yer alan 82 çocuk 48-60 ay aralığında, 117 çocuk ise 60-72 yaş aralığında bulunmaktadır.

Verilerin toplanması

Nicel veriler araştırmacı tarafından geliştirilmiş olan *"Okulöncesi Dönem Çocukları Okul/sınıf Değerlendirme Anketi"* kullanılarak toplanmıştır. Ankette toplam 21 madde yer almaktadır. Anket oluşturma sürecinde yürürlükte olan okulöncesi eğitim programı, okulöncesi eğitimde kalite ve okulöncesi eğitimin çocuklar üzerindeki etkilerini konu alan araştırmalar incelenmiştir. Ayrıca anket oluşturma aşamasında üç okulöncesi öğretmeni ve bir okulöncesi eğitim uzmanının görüşlerine başvurulmuştur. Anket çocukların bulundukları okulun fiziksel ortamı, okuldaki materyaller, programda yer alan etkinlikler, arkadaşlarına ilişkin görüşlerini belirlemeye dönük ifadeleri içermektedir.

Nitel araştırma problem durumlarını kendi doğal ortamlarında açıklamaya çalışır (Creswell, 1998). Bu araştırma kapsamında nitel verilerin toplanmasında, araştırmacı tarafından geliştirilmiş ve alanda çalışan üç uzmanın görüşüne başvurularak şekillendirilmiş olan, yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Veriler katılımcılarla yüz yüze görüşme yoluyla elde edilmiştir. Formda toplam dokuz soru yer almaktadır. Bu sorular bazı anket maddelerini ayrıntılandıracak şekilde planlanmıştır.

Anket ve görüşme formunun uygulanma şekli araştırmacı tarafından uygulamayı gerçekleştirecek olan sınıf öğretmenlerinin her birine anlatılarak, örnek bir uygulama yapılmıştır. Her sınıf öğretmeni ankette yer alan maddeleri ve açık uçlu soruları etkinlik saatleri dışında ve çocukla sohbet ortamı oluşturarak çocuğa yöneltmiştir. Her bir çocukla yapılan görüşme süresi yaklaşık olarak 10-20 dakikadır. Veriler İstanbul il merkezindeki bir anaokulunda yer alan toplam dokuz okulöncesi eğitim sınıfından toplanmıştır.

Görüşmelerde çocuklara yöneltilmiş olan açık uçlu sorular aşağıdaki gibidir: örnek sorular diyerek bir kaçını ver)

- Sana göre bu okul sıkıcı mı/ eğlenceli mi? Niçin?
- Okula gelmek yerine evde kalmak ister miydin? Niçin?

- Bu okulda seni mutlu eden şeyler var mı? … merak ettim benimle paylaşabilir misin?
- Bu okulda seni mutsuz eden şeyler var mı? … merak ettim benimle paylaşabilir misin?
- Bana bu okulda/sınıfta en çok hoşlandığın bir etkinliği ve niçin bu etkinliği yapmaktan hoşlandığını söyler misin?
- Bana bu okulda/sınıfta hoşlanmadığın bir etkinliği ve niçin bu etkinliği yapmaktan hoşlandığını söyler misin?
- Sınıfındaki oyuncaklar yeterli mi? Bu sınıfta başka hangi oyuncaklar olsun isterdin?

Görüşmenin yapıldığı kurumun özellikleri:

Görüşme yapılan anaokulunda yer alan tüm sınıflardaki öğretmenler eğitim fakültelerinin dört yıllık lisans eğitimini tamamlamış ve okul öncesi öğretmeni unvanına sahip eğitimcilerden oluşmaktadır. Eğitim öğretim etkinlikleri Milli Eğitim Bakanlığı Okulöncesi Eğitim Programı rehberliğinde yürütülmektedir.

Görüşme yapılan kurumda farklı yaş gruplarını kapsayan 9 şube bulunmaktadır. Şubelerdeki öğrenci sayıları 18-25 arasında değişmektedir. Tek katlı bir yapıdan oluşan okulda her sınıfta çocukların hareket etmesi oynaması için yeterli alan bulunmaktadır. Ayrıca tüm sınıfların içinde malzemelerin konulduğu bir depo bulunmaktadır. Sınıflar alanlara ayrılmamış, ancak ilişkili ve aynı grupta yer alan materyaller duvar kenarlarında bir araya konularak düzenlenmiştir.

Verilerin analizi

Nicel verilerin analizi yüzde ve frekans değerlerinin belirlenmesi şeklinde yapılmıştır. Görüşme verilerinin değerlendirilmesinde içerik analizi tekniği kullanılmıştır (Denzin ve Lincoln, 1998). Analiz aşamasında ilk olarak görüşme formu üzerine kaydedilmiş olan çocuk yanıtları araştırmacı tarafından anahtar-odak olarak seçilen ifadeler, kelime/kısa cümle şeklinde ilgili yanıtlar alt alta gelecek şekilde exel dosyasına kaydedilmiştir. Yanıtlar arasında birbiri ile ilişkili olanlar renk kodları kullanılarak gruplanmıştır. Çocukların yanıtları araştırmacı tarafından bir kez okunmuştur. İkinci okumada çocukların vurgulamış oldukları ifadeleri (kelime-cümle) alt alta yazmıştır. Daha sonra bu ifadelerden ortak özellikleri yansıtanlar gruplandırılmıştır. Son olarak her bir grupta yer alan ifadeleri kapsayacak kategoriler/temalar ve kategorileri yansıtan alt kategoriler oluşturulmuştur. Bu araştırma kapsamında elde edilen veriler güvenirliği arttırmak, yanlılığı azaltmak ve tema ve kategoriler arasında karşılaştırma yapabilmek amacı ile sayısallaştırılmıştır. Ayrıca katılımcıların yanıtlarından doğrudan alıntılar sunulmuştur. Yanıtlar sunulurken KÇ1: (kız çocuk 1), EÇ2(erkek çocuk 1) şeklinde kodlar kullanılmıştır. Sayısallaştırma kategorilerde yer alan kelime-cümle sıklıkları belirtilmek suretiyle yapılmıştır (Weber, 1985; akt. Yıldırım ve Şimşek, 2003).

Bulgular

Bu kısımda önce araştırmanın nicel verilerine ilişkin bulgular sunulmuş, daha sonra nitel verilere ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 1. Çocukların okula/sınıfa ilişkin değerlendirmelerinin yüzde ve frekans değerleri

Okulöncesi Dönem Çocuklarında Okul Memnuniyeti	Evet		Hayır	
	f	%	f	%
1. Bu okulu seviyor musun?	198	99,5	1	,5
2. Sınıfını beğeniyor musun?	198	99,5	1	,5
3. Bu sınıfta değişmesini istediğin şeyler var mı?	68	34,2	131	65,8
4. Sence sınıftaki oyuncaklar yeterli mi?	166	83,4	33	16,6
5. Bu okuldaki yemekleri beğeniyor musun?	166	83,4	33	16,6
6. Okula şimdikinden farklı saatlerde gelmek ister miydin ? ?(sabah-öğle grupları için)	69	34,7	130	65,3
7. Bu okulda daha uzun zaman geçirmek ister miydin?(sabah-öğle grupları için)	126	63,3	73	36,7
8. Sana göre bu okul sıkıcı mı?	10	5,0	189	95,0
9. Sana göre bu okul eğlenceli mi?	192	96,5	7	3,5
10.Okula gelmek yerine evde kalmak ister miydin?	25	12,6	174	87,4
11. Bu sınıfta seni mutlu eden şeyler var mı?	192	96,5	7	3,5
12. Bu sınıfta seni mutsuz eden şeyler var mı?	90	45,2	109	54,8
13. Bu sınıfta yaptığınız etkinlikleri/faaliyetleri (hikâye, matematik v.s) seviyor musun?	192	96,5	7	3,5
14. Bu sınıfta yapmaktan hoşlanmadığın etkinlik var mı?	87	43,7	112	56,3
15. Bu sınıftaki arkadaşlarınla zaman geçirmekten hoşlanıyor musun?	197	99,0	2	1,0
16. Birlikte oynamak istemediğin arkadaşın var mı?	101	50,8	98	49,2
	N=199			

Tablo 1'de 1. ve 2. anket maddelerine ilişkin yüzde ve frekans değerleri incelendiğinde birer çocuk dışında tüm çocukların (%99.9) okulu sevdikleri ve kendi sınıflarını beğendikleri görülmektedir. Bu çalışma kapsamındaki çocukların % 34.2'si *"Bu sınıfta değişmesini istediğin şeyler var mı"* şeklindeki anket maddesini "evet" % 65.8' i "hayır" şeklinde yanıtlamıştır. Çocukların % 83.4'ü sınıftaki oyuncakların yeterli bulduğunu, %16.6'sı ise sınıftaki oyuncakları yeterli bulmadıklarını belirtmiştir. Çocukların okuldaki yemeklere ilişkin beğenilerini belirlemeyi amaçlayan anket maddesini çocukların %83.4'ü tarafından beğeniyorum, %16.6' sının ise beğenmiyorum şeklinde yanıtladığı görülmektedir. Ankette yer alan "*Okula şu anda geldiğinden farklı saatlerde gelmek ister miydin (sabah grubunda ise öğlen, öğlen grubunda ise sabah gelmek isteyip istemediği)"* şeklindeki maddeyi 69 çocuk "evet", 130 çocuk ise "hayır" olarak yanıtlamıştır. Ayrıca okulda geçirilen zamana ilişkin olarak 126 çocuk okulda şu an geçirmekte olduğu zamandan daha fazla zaman geçirmek istediğini, 73 çocuk ise okuldaki bulunma süresinin olduğu gibi kalmasını istediğini belirtmiştir.

Tablo 1 incelendiğinde ankette yer alan "*Sana göre bu* okul sıkıcı mı?" ifadesini çocukların % 5'i evet % 95'i ise hayır sıkıcı değil şeklinde yanıtlamıştır. "*Sana göre bu okul eğlenceli mi"* sorusunu ise çocukların % 3.5'i hayır, % 96.5'i ise evet şeklinde yanıtlamıştır. "*Okula gelmek yerine evde kalmak ister miydin*" sorusunu çocuklardan 25'i okula gelmek yerine evde kalmak isterdim, 174'ü ise evde kalmak istemezdim şeklinde yanıtlamıştır. Tablo 1'de görüldüğü gibi ankette yer alan *"Bu sınıfta seni mutlu eden şeyler var mı"* şeklindeki maddeye çocukların tamamına yakını (% 96.5) evet yanıtını vermiştir. *"Bu sınıfta seni mutsuz eden şeyler var mı"* maddesine ise çocukların % 45.2'si evet var, %54.8'i ise hayır yok şeklinde yanıtlamıştır. Tablo 1'de görüldüğü gibi ankette yer alan *"Bu sınıfta yaptığınız etkinlikleri/faaliyetleri (hikaye, matematik v.s) seviyor musun"* sorusuna çocukların % 96.5'i evet, % 3.5'i ise hayır yanıtını vermiştir.

Tablo'da yer alan *"Bu sınıfta bulunan arkadaşlarınla zaman geçirmekten hoşlanıyor musun?"*sorusunu çocukların tamamına yakını (% 99.9) evet olarak yanıtlamıştır. Ancak *"Birlikte*

oynamak istemediğin arkadaşın var mı" sorusu yöneltildiğinde çocukların % 50.8'i evet % 49.2'si ise hayır yanıtını vermiştir.

Açık Uçlu Sorulara İlişkin Bulgular

Anket maddelerinden bazılarına verilmiş olan yanıtlara ilişkin ayrıntılı bilgi elde etmek amacı ile çocuklara açık uçlu sorular yöneltilmiştir. Bu kısımda sorular ve sorulara ilişkin yanıt örnekleri ve ilgili kategoriler yer almaktadır.

Çocuklara "Okula gelmek yerine evde kalmak ister miydin, Niçin" ve "okul sıkıcı mı-eğlenceli mi, Niçin" şeklinde iki ayrı soru sorulmuş alınan yanıtlar doğrultusunda elde edilmiş olan kategoriler aşağıda sunulmuştur:

Şekil 1. Çocukların okula ilişkin genel algıları

Okula ilişkin genel algı

Okula gelme konusunda isteklilik	Evde kalmayı tercih etme	Eğlenceli	Sıkıcı
Okulu sevme-eğlenceli bulma (76) Evde sıkılma, yalnız hissetme (54) Okuldaki etkinlikler ve öğrenme 12) Bilmiyor(19) Oyun oynamak ve arkadaşların varlığı(8)	Evi sevme-eğlenceli bulma (7) Okulda sıkılma (2) Evdeki olanaklar(oyun-oyuncak, tv, bilgisayar) 8 Bilmiyor(11)	Arkadaşlarla oyun ve oyun oynama (54) Oyuncaklar (44) Beğenme/sevme- Haz alma/eğlenme (84) Bilmiyor(3) Etkinlikler (6)	Etkinlikler (2) Oynayamadığı için (2) Oyuncakları beğenmiyor (2) Diğer(yanıtsız bırakma, yada belirli bir açıklama içermeyen yanıtlar) (3)

Çocukların, evden farklı bir ortam olarak okul/sınıfa ilişkin genel algılarını belirlemeye dönük olarak sorulmuş olan "okula gelmek yerine evde kalmak ister miydin" sorusuna vermiş oldukları yanıtlar temelinde, okula gelme konusunda isteklilik ve evde kalmayı tercih etme olmak üzere başlıca iki kategori belirlenmiştir. Okula gelme konusunda isteklilik kategorisi ile ilişkili olarak "okulu sevme, evde sıkılma-yalnız hissetme, okuldaki etkinlikler ve öğrenme" olmak üzere 3 farklı alt kategori ortaya çıkmıştır.

Evde kalmayı tercih etme kategorisi ile ilişkili olarak ise "evi sevme- eğlenceli bulma, okulda sıkılma, Evdeki olanaklar" şeklinde 3 alt kategoriye ulaşılmıştır.

Ayrıca bu kapsamda sorulmuş olan "Okul sıkıcı mı/eğlencelimi Niçin?" sorusuna verilmiş olan yanıtlar temelinde, eğlenceli ve sıkıcı olmak üzere başlıca iki kategori belirlenmiştir. Eğlenceli kategorisi ile ilişkili olarak "arkadaşlarla oyun-oyun oynama, oyuncaklar, Beğenme/sevme- Haz alma/eğlenme" olmak üzere 3 kategori ortaya çıkmıştır. Sıkıcı kategorisi ile ilişkili olarak ise "etkinlikler, oynayamama, oyuncakları beğenmeme, diğer" alt kategorilerine ulaşılmıştır.

Çocukların "Okula gelmek yerine evde kalmak ister miydin, Niçin" ve "okul sıkıcı mı-eğlenceli mi, Niçin" sorularına vermiş oldukları yanıtlardan bazıları aşağıda sunulmuştur:

Ç1. Eğlenceli çünkü arkadaşlarımla oynuyorum. Ç5. Okula gelmek yerine evde kalmak istemezdim. Çünkü okulda bir şeyler öğreniyorum. Ç7. Eğlenceli çünkü arkadaşlarımla oyun oynuyorum. Ç10. Okul sıkıcı, çünkü burada çok fazla oynayamıyorum. Evde kalmak isterdim. Çünkü bilgisayar oynamak istiyorum. Ç11. Okulu sıkıcı buluyorum. Çünkü bazen çok az oyun oynuyoruz. Ç13. Biraz sıkıcı. Çizgi çizerken (okuma yazmaya hazırlık) sıkılıyorum. Ç26. Eğlenceli çünkü okulda bir sürü şey var. Evde canım sıkılıyor. Ç33. Hayır. Evde kalmak istemem çünkü okulumu dünya kadar seviyorum. Ç34. Evde kalmak istemem. Çünkü etkinlikleri kaçırmak istemiyorum. Ç96. Eğlenceli çünkü burada oyuncaklar var. Ç42. Hayır. O zaman (evde kalırsam) bir şey öğrenemem. Ç54. Hayır. Çünkü evde oynayacak kimse yok. Ağabeyim benimle hep dövüş oyunu oynamak istiyor. Ben kabul etmiyorum. Ç63. Evde kalmak istemem. Çünkü evde bir şeyler öğrenemiyorum. Ç169. Hayır. Çünkü okul daha eğlenceli, evde oyuncaklarımla oynasam bile canım sıkılıyor.

Çocukların "*Bu sınıfta seni mutlu/mutsuz eden şeyleri söyleyebilir misin?" s*orusuna vermiş oldukları yanıtlar doğrultusunda elde edilen kategoriler aşağıda sunulmuştur:

Şekil 2. Çocukların okuldaki yaşantılarına ilişkin duyguları

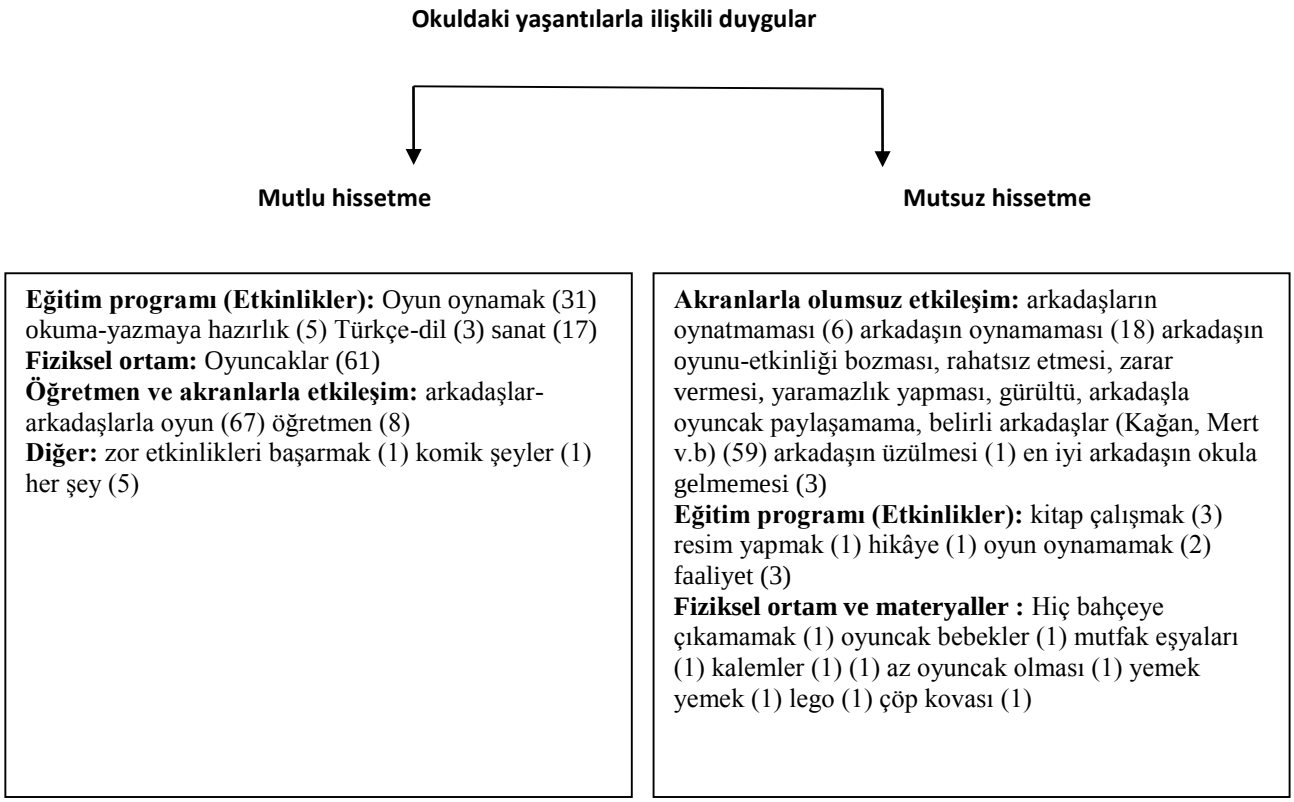

Çocukların okuldaki/sınıftaki yaşantılarına ilişkin duygularını belirlemeye dönük bu soruya vermiş oldukları yanıtlar temelinde, mutlu hissetme ve mutsuz hissetme olmak üzere başlıca iki kategori belirlenmiştir. Mutlu hissetme kategorisi ile ilişkili olarak "eğitim programı (etkinlikler), fiziksel ortam, öğretmen ve akranlarla etkileşim ve diğer olmak üzere dört kategori ortaya çıkmıştır.

Mutsuz hissetme kategorisi ile ilişkili olarak "eğitim programı (etkinlikler), fiziksel ortam, akranlarla olumsuz etkileşim olmak üzere üç kategori ortaya çıkmıştır.

Çocukların "*Bu sınıfta seni mutlu/mutsuz eden şeyleri söyleyebilir misin?"* sorusuna vermiş oldukları yanıtlardan bazıları aşağıda sunulmuştur:

Ç1. Arkadaşlarımın beni oynatmaması beni mutsuz ediyor. Ç7. Arkadaşlarımla oyun oynarken mutlu oluyorum. Ç16. Baran beni mutsuz ediyor. Ç19. Arkadaşlarımla oyuncakları paylaşamadığım zaman mutsuz oluyorum. Ç27. Arca beni mutsuz ediyor. Ç37. Arkadaşlarım beni oyunlarına almadıklarında mutsuz oluyorum. Ç42. Beni en çok mutsuz eden Kağan'dı ama oda gitti zaten. Ç48. Mert beni mutsuz ediyor. Çünkü yaptıklarımı hep bozuyor. Ç66. Oyuncaklar beni mutlu ediyor.Ç85. Arkadaşımın oyuncağımı elimden alması.Ç95. Oyun oynamak beni mutlu ediyor. Ç97. Kitap çalışması yaparken, oyun oynarken ve resim yaparken mutlu oluyorum. Ç158. Evcilik köşesinde oynamak beni mutlu ediyor. Ç174. Öğretmenim ve arkadaşlarım beni mutlu ediyor. Ç176. Öğretmenimin yanımda olması ve hergün güzel faaliyetler yaptırması. Ç123. Bloklarla oynamak beni mutlu ediyor. Ç84. Öğretmenimin olması beni mutlu ediyor.

Çocuklara "*Bu sınıfta başka hangi oyuncakların bulunmasını isterdin*?" sorusu yöneltilmiş alınan yanıtlara ilişkin kategoriler aşağıda sunulmuştur:

Şekil 3. Çocukların sınıfta bulunmasını istedikleri oyuncaklar

Çocukların sınıfta bulunmasını istedikleri oyuncaklar

↓

Medya (çizgi film)ve edebiyatla (öykü-masal) ilişkili oyuncaklar: Barbi bebek (14) örümcek adam, (2) cailou (2) dinazor (1) pinokyo (1) winx clup oyuncakları (2) ben 10 oyuncakları, çizgi film oyuncakları (5) sünger bop (1)
Evcilik köşesi oyuncakları: araba (47) Bebek (18) ev (2) silah (2) çiçekli oyuncak (1) kuaför malzemesi (1) evcilik oyuncakları (6) robot (1) oyuncak bilgisayar (1) Tamir seti (2)
Masa oyuncakları: Yap-boz (5) puzzle (3) Lego (5)
Müzik köşesi: Müzik aletleri (10)
Diğer: Canlı hayvanlar (2) akvaryum (1) bilgisayar (1) farklı oyuncak (1) spor aleti (1) başka oyuncak istemiyor (34)

Çocukların sınıflarında bulunmasını talep ettikleri oyuncaklar "medya (çizgi film)ve edebiyatla (öykü-masal) ilişkili oyuncaklar, evcilik köşesi oyuncakları, masa oyuncakları, müzik köşesi oyuncakları ve diğer" olmak üzere beş kategori oluşturmuştur.

Çocukların "*Bu okulda en çok hangi etkinliği yapmaktan hoşlanıyorsun/hangi etkinliği yapmaktan hoşlanmıyorsun. Niçin bu etkinliği seviyorsun/sevmiyorsun?"* sorularına vermiş oldukları yanıtlara ilişkin bulgular aşağıdaki gibidir:

Şekil 4. Çocukların okuldaki etkinliklere ilişkin algı ve duyguları

Etkinliklere ilişkin algı ve duygular

Sevilen etkinlik	**Sevilmeyen etkinlik**
Sanat etkinlikleri: resim, boyama, sanat, kesme-yapıştırma, faaliyet (116) **Okuma yazmaya hazırlık**: kitap çalışması, çizgi çalışması, ders (14) **Oyun (**25) **Türkçe-dil etkinlikler**i: hikâye, drama (11) **Müzik** (5) **Fen** (1) **Programdaki tüm etkinlikler** (14) **Diğer**: Farklı etkinlikler (1), Zor olmayan etkinlikler (1), Çizgi film izleme (1)	**Sanat etkinlikleri**: resim, boyama, sanat, kesme-yapıştırma, faaliyet (44) **Türkçe-dil etkinlikleri**: hikâye, drama, şiir (6) **Müzik** (6) **Okuma yazmaya hazırlık**: kitap çalışması, ders (13) **Serbest zaman**: puzzle, lego, hamur (5) **Oyun**: erkek oyunları, top oyunu, oyun, minder oyunu (5) **Diğer**: Zor-uzun-sıkıcı-kısa etkinlikler (17)

Çocukların sınıfta gerçekleştirilen etkinliklere ilişkin görüşlerini belirlemeye dönük *Bu okulda en çok hangi etkinliği yapmaktan hoşlanıyorsun/hangi etkinliği yapmaktan hoşlanmıyorsun. Niçin bu etkinliği seviyorsun/sevmiyorsun?"* sorusuna vermiş oldukları yanıtlar temelinde, sevilen etkinlikler ve sevilmeyen etkinlikler olmak üzere başlıca iki kategori belirlenmiştir. Kategorilerin isimlendirilmesinde çocukların yanıtlarının okul öncesi eğitim sınıflarında uygulanmakta olan eğitim programı ile ilişkisi temel alınmıştır. Sevilen etkinlikler kategorisi ile ilişkili olarak Sanat etkinlikleri, Okuma yazmaya hazırlık, Türkçe etkinlikleri, Müzik, Fen ve Diğer olmak üzere dört kategori ortaya çıkmıştır. Sevilmeyen etkinlikler kategorisi ile ilişkili olarak ise Sanat etkinlikleri, Türkçe etkinlikleri, Müzik, Okuma yazmaya hazırlık, Serbest zaman, Oyun ve Diğer olmak üzere dört kategori ortaya çıkmıştır. Kategorilerdeki ifade tekrarları dikkate alındığında sanat etkinliğinin çocuklar tarafından hem en çok sevilen ve en çok sevilmeyen kategorisinde en sık tekrarlanan etkinlik olduğu anlaşılmaktadır. Yanıtlar ayrıntılı olarak incelendiğinde çocukların etkinlikleri sevme gerekçelerinin duygusal yön (sevmiyorum, hoşlanmıyorum, hoşlanıyorum), etkinliğe ilişkin olarak algılanan zorluk (zor, yapamıyorum, yoruluyorum) gibi bireysel faktörleri kapsadığı anlaşılmaktadır.

Çocukların "Bu okulda en çok hangi etkinliği yapmaktan hoşlanıyorsun/hangi etkinliği yapmaktan hoşlanmıyorsun. Niçin bu etkinliği seviyorsun/sevmiyorsun?" sorusuna vermiş oldukları yanıtlardan bazıları aşağıda sunulmuştur:

KÇ165. Kesmeyi sevmiyorum. Çünkü zor kesiyorum. KÇ176. Eski minder oyununu sevmiyorum. Çünkü herkes ben, ben, ben diyor. EÇ190. Parmak boyasını sevmiyorum. Çünkü çok zor. KÇ199. Kuru boya ile resim yapmayı sevmiyorum. Çünkü ellerim çok yoruluyor. EÇ106. Dramayı çok seviyorum. Hep yapmak istiyorum. EÇ132. Müzik aletleriyle yaptığımız şarkıları sevmiyorum. Çünkü çok gürültülü oluyor. EÇ139. Oyun oynamayı seviyorum. Çünkü oyun oynamak beni mutlu ediyor. KÇ146. Dergi yapmaktan hoşlanıyorum. Çünkü çok eğlenceli. Fen etkinliğini seviyorum. Çünkü çok güzel. KÇ62. Oturup hikâye dinlemekten hoşlanmıyorum. KÇ66. Balık faaliyetini seviyorum. Çünkü parmak boya ile yapınca heyecanlanıyorum. EÇ77. Çok uzun süren etkinlikleri sevmiyorum. Yoruluyorum çünkü. KÇ55. Duygu tekerleği yapmaktan hoşlanıyorum. Çünkü bir şeyler öğreniyoruz. EÇ56. Kitaptaki çizgi çalışmalarını sevmiyorum. Çünkü ellerim yoruluyor. EÇ3. Sanat etkinliğini seviyorum. Çok eğlenceli buluyorum ve kolay olduğunu

düşünüyorum. EÇ12. Kardan adam yapmaktan hoşlanmıyorum. Çünkü zor. EÇ13. Maske yapmaktan hoşlanıyorum. Çünkü çok eğlenceli. EÇ42. Hikâye etkinliğini seviyorum. Çünkü kitapları seviyorum.

Sonuç ve tartışma

Anket maddelerine ilişkin sonuçlar

Bu araştırma kapsamında okul öncesi dönem çocuklarının anket sorularına vermiş oldukları yanıtlardan elde edilmiş olan sonuçlar dikkate alındığında, çocukların büyük çoğunluğunun devam ettikleri okula/sınıfa, okulun fiziksel ortamı ve olanaklarına (oyuncaklar, yemek, okula geliş-gidiş saatleri) ilişkin olumlu bir algı içinde oldukları söylenebilir. Öztürk-Samur (2017) tarafından yapılan araştırmada benzer biçimde çocukların okula ve öğretmene ilişkin algılarının olumlu olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca program (etkinlikler), akran ilişkileri, konusunda bir tercih ortaya koydukları ve okula ilişkin duygularının farkında oldukları anlaşılmaktadır. Bu bulgular çocukların bulundukları ortam hakkında tercihte bulunabildiklerinin ve eleştiri yapabildiklerinin bir göstergesi olarak kabul edilebilir. Valeski ve Stipek (2001) tarafından yapılan araştırmadan elde edilen bulgular benzer şekilde çocukların bulundukları ortamı değerlendirme konusunda fikir ortaya koyabildiklerine işaret etmektedir. Yaş, cinsiyet, zihinsel sağlık ve akademik yetenekler gibi bireysel özelliklerinin yanı sıra öğretmenle etkileşim, pozitif bir sosyal çevre ve başarılı akran ilişkileri gibi çevresel etmenler okula ilişkin memnuniyet üzerinde etkili olmaktadır (Eadaoin ve Sun, 2010).

Açık Uçlu Sorulara İlişkin Sonuçlar

Bu araştırma kapsamında ankette çocuklara yöneltilen bazı sorulara daha ayrıntılı yanıtlar alabilmek için çocuklara sorular yöneltilmiştir. Bu sorulara verilmiş olan yanıtların içerik analizi yöntemi ile değerlendirilmesi sonucunda aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

1.Sınırlı sayıda çocuk dışındaki (10 çocuk) çocukların tamamının evde kalmak yerine okula gelmeyi tercih ettikleri ve bu tercihte daha çok evde sıkılma ve yalnız hissetme(54 çocuk) ile okulu eğlenceli (76) bulmanın etkili olduğu anlaşılmaktadır. Çocukların büyük çoğunluğu okulu eğlenceli bir yer olarak tanımlamışlardır. Yanıtlar incelendiğinde çocukların okulu eğlenceli bir yer olarak tanımlamalarında okulda oyun-arkadaşları ile oyun oynamanın etkili olduğu anlaşılmaktadır. Sheridan ve Samuelson (2001) tarafından gerçekleştirilen araştırmada kendilerine yöneltilen kendin karar verebilseydin bu okulda ne yapmak isterdin? sorusuna çocukların büyük çoğunluğu tereddütsüz olarak oyun (arkadaşlarımla oyun oynamak, dışarıda oynanan oyunlar v.b.) yanıtını vermiştir. Stotz (2008) tarafından yapılan araştırmadan elde edilmiş olan bulgular, okulöncesi dönem çocuklarının (4-5 yaş) okulda buldukları en önemli üç şeyin oyun oynama, oynamak için arkadaşa sahip olma ve önceden kestirilebilir (predictable) sınıf aktiviteleri olduğunu göstermektedir. Stotz'un çalışmasında, çocuklar çoğunlukla okula geldiklerinde mutlu hissettiklerini, okulu sevdiklerini, öğretmenlerini iyi bulduklarını, çoğunlukla okulu eğlenceli bir yer olarak tanımladıkları ve okuldaki oyuncakları yeterli buldukları sonucuna ulaşılmıştır. yüksek ve düşük kalite standartlarına sahip toplam sekiz okul öncesi eğitim sınıfında gerçekleştirilmiş olan bir araştırmada çocukların yarıya yakını "*oyun, arkadaşlarla oyun, birlikte oyunu*" okulda kendilerini mutlu eden şeyler olarak tanımlamışlardır. Ayrıca bu araştırmaya katılan çocukların üçte birine yakını arkadaşları olumsuz davranışlarından (itme, vurma, tekmeleme, yumruk atma, ısırma, alay etme, kötü dil kullanma dövüşme) hoşnut olmadıklarını ifade etmiştir (Wiltz ve Klein, 2001). Finlandiya'da yapılmış olan bir araştırmadan elde edilen bulgular ise aileler, öğretmen ve çocukların genel olarak okulöncesi eğitimden memnun olduklarını ve arkadaşlarla sosyal etkileşimleri açısından okulöncesi eğitim kurumunu önemli bulduklarını ortaya koymaktadır (Niikko ve Havu-Nuutinen, 2009). Farrel, Tayler ve Gahan (2010) tarafından yapılan araştırmadan elde edilmiş olan sonuçlar, okulöncesi dönem çocuklarının okulu sevmelerinde oyun oynamalarının, sevmemelerinde ise akranlarının olumsuz davranışlarının etkili olduğunu göstermektedir. Kyrönlampi-Kylmänen ve Määttä, (2012) tarafından yapılmış olan araştırmadan elde edilen sonuçlar 5-7 yaş çocuklarının okulu bir oyun mekanı olarak algıladıklarını,

oyun arkadaşlarını önemsediklerini, arkadaşlarının kendilerini kızdırmalarından ve belirli özellikleri ile alay etmelerinden hoşnut olmadıklarını göstermektedir. Bir başka araştırmada çocuklar anaokuluna gitme gerekçelerini çoğunlukla etkinlik yapmak-öğrenmek ve oynamak şeklinde belirtmişlerdir (Koçyiğit, 2014).

Bu araştırmanın önemli sonuçlarından biri de çocukların okulda kendilerini mutsuz(84 çocuk) eden ve mutlu(67 çocuk) hissetmelerinde kaynak olarak akranların gösterilmesidir. Alan yazında yapılmış bir araştırmada bu araştırma bulguları ile tutarlı olarak çocuklar okulöncesi eğitim kurumunda kendilerini mutlu eden şeyleri arkadaşlarının varlığı ve arkadaşlarla oyun; mutsuz eden şeyleri ise arkadaşların olumsuz davranışları (oynamama, oynatmama, oyuncak paylaşmama, alay etme, zarar verme, vurma, dinlememe) olarak belirtmişlerdir (Evans ve Fuller, 1998). Kragh-Müller ve Isbell (2011) tarafından Danimarka ve Amerika'da okulöncesi çocuklarla gerçekleştirilen bir araştırma sonucuna göre, Danimarkalı çocuklar okulda en iyi şeyin akranları oynamak ve arkadaşlara sahip olmak, en kötü şey ise oynayacak arkadaşın olmaması olduğunu belirtmiştir. Amerika'lı çocuklar oynamak-arkadaşlarla oynamayı okuldaki en iyi şey; sınıfta oturmak, sınıftaki diğer çocukların kavga etmesi, oyun dışında kalmayı ise okuldaki en kötü şeyler olarak belirtmiştir. Einarsdottir (2005) tarafından 5-6 yaş çocuklarla yürütülen araştırmadan elde edilen bulgular çocukların oyun oynama-arkadaşları ile oynama ve arkadaşları ile etkileşimde bulunmayı okulda en çok sevdikleri; alay edilmek, azarlanmak gibi sosyal ilişkiler kapsamındaki davranışların ise sevmedikleri durumlar olarak belirttiklerini göstermektedir. Ayrıca çocuklar oturmak zorunda oldukları için büyük grup etkinliklerini zor ve sıkıcı bulduklarını belirtmişlerdir.

Çocukların okulda en sevdikleri ve en sevmedikleri etkinlik sorulduğunda her iki sorunun yanıtı olarak en çok vurgulanan etkinliğin sanat etkinliği olması, fen ve matematik etkinliğinin neredeyse hiç vurgulanmamış olması dikkat çekicidir. Çocukların sanat etkinliklerini sevmeme nedenleri ayrıntılı olarak incelendiğinde bu etkinliklerde çocuklara alternatif sunulmayışı, çocukların bireysel farklılıklarının göz önüne alınmayışı ve gelişimsel özelliklerin dikkate alınmayışının etkili olduğu anlaşılmaktadır. Okulöncesi eğitim programında (MEB, 2013) sanat etkinliklerine ilişkin olarak "*Süreç tek bir ürün ortaya çıkarmak amaçlı planlanmaz. Grubun sayısına ve özelliğine göre çeşitli etkinlikler ve etkinliklerle ilgili materyaller hazırlanmalı, çocuğa seçme fırsatı tanınmalıdır*" şeklindeki açıklamalara dikkate alınmadan yapılmış olan uygulamaların bu sonuç üzerinde etkili olduğu düşünülebilir.

Ayrıca bu araştırmada çocukların mevcut oyuncaklara ek olarak en çok dramatik oyun malzemeleri ve çizgi filmlerle ilgili materyaller talep ettikleri ortaya çıkmıştır. Öztürk-Samur ve İnal-Kızıltepe (2017) araştırma bulguları da çocukların okulda oyun, bahçede oyun ve sanat etkinliklerini okulda en çok yapmak istediği şeyler olarak belirtmişlerdir.

Sonuç olarak bu araştırmada çocukların kendilerini ilgilendiren konularda (okul öncesi eğitim kurumu) yaşantıları temelinde görüş bildirebildikleri ve bu görüşlerin sınıf yönetimi, sosyal beceri, akran ilişkileri, kalite ve programda yer alan etkinliklere dikkat çektiği anlaşılmaktadır. Bu araştırmadan elde edilen çocuk görüşleri doğrultusunda aşağıdaki değerlendirmeler yapılabilir:

Sınıf yönetimi ve sosyal beceri açısından

Bu araştırma sonuçları ve alan yazında bu araştırma ile benzer sonuçları ortaya koyan diğer araştırmalar incelendiğinde çocukların okulöncesi eğitim kurumlarındaki yaşantılarına ilişkin algılarının (mutlu veya mutsuz hissetme) çoğunlukla akranlarla olan yaşantılarla ilişkili olduğu anlaşılmaktadır. Akranlarla olumlu yaşantılar arkadaş/arkadaşlara sahip olma ve arkadaşlarla oynamayı kapsamaktadır. Akranlarla olumsuz yaşantıların ise oyuna kabul etmeme, birlikte oynamayı reddetme, oyunun bozulması, rahatsız etme, zarar verme gibi davranışları kapsadığı anlaşılmaktadır. Yapılmış pek çok araştırmadan elde edilen sonuçlar da benzer olarak "arkadaşların" çocukların okul algıları üzerinde etkili olduğuna işaret etmektedir (Boulton, Don ve Boulton, 2011;

Danby, Thompson, Theobald ve Thorpe, 2012). Bu nedenle öğretmenler iyi bir gözlemci olmalı, çocuklara sosyal ilişkiler konusunda program veya günlük rutin etkinlikler kapsamında destek olmalı ve rehberlik etmesi önem taşımaktadır.

Programda yer alan etkinlikler açısından

Bu araştırmadan elde edilmiş olan sonuçlar çocukların okulöncesi eğitim programında yer alan hemen her etkinliğe ilişkin görüş ve duygularını ortaya koyduklarını göstermektedir. Fen ve matematik etkinliğine ilişkin olarak bir çocuk dışında herhangi bir yorum yapılmamış olması, öğretmenlerin bu etkinliğe günlük programda yer verip vermedikleri ile ilişkili olabilir. Benzer biçimde Öztürk-Samur ve İnal-Kızıltepe'nin(2017) yaptıkları araştırma bulguları da benzer olarak çocukların fen ve matematikten çok sınırlı söz ettiklerini ortaya koymaktadır. İlgili açıklamaları göz önüne alındığında, çocukların etkinliklere ilişkin algı ve duygularının (sevme-sevmeme) bireysel ilgi ve tercihlerden (sevme, sevmeme, hoşlanma v.b.) olduğu kadar etkinliklerin algılanan zorluğu (zor, yapamıyorum, uzun, sıkıcı v.b.) ile de ilişkili olduğu anlaşılmaktadır. Öğretmenlerin her bir çocuğun bireysel ilgilerini, yeterliliklerini ve performansını dikkate alarak etkinlikleri seçmesi ve her çocuğa aynı etkinliği sunmak yerine alternatif seçimler sunması çocukların öğrenirken zevk almalarına katkı sağlayabilir.

Okul öncesi eğitimde kalite çalışmaları açısından

Okul öncesi eğitim çocuğun eğitimle tanışmasında ilk adımı oluşturmaktadır. Bu dönemde verilen eğitimin özellikleri çocuğun gelişimi ve yaşantısı üzerinde etkili olmaktadır. Bu dönemde verilen eğitimin kaliteli olması çocukta öğrenme ve öğrenmeye istekli olmayı arttırmakta ve yaşamın çeşitli alanlarındaki başarısını desteklemektedir (Zembat, 2001). Okulöncesi eğitimde kalite çalışmalarının asıl hedefi çocukların okul öncesi eğitimden (eğitim program, kurumun fiziksel özellikler, yetişkin- çocuk ve çocuk-çocuk etkileşimi v.b) en yüksek yararı elde etmeleri olduğu söylenebilir. Bu araştırmadan elde edilmiş olan bulgulardan anlaşıldığı üzere çocuklar okulöncesi eğitim ortamlarındaki yaşantılarına ilişkin değerlendirmelerde bulunabilmektedirler. Bundan hareketle, okulöncesi eğitimde kaliteyi ölçme çalışmalarında bir boyut olarak doğrudan çocuk görüşlerine yer verilmesi önem taşımaktadır.

Öneriler

İlerde yapılacak araştırmalarda çocukların devam ettikleri okula ilişkin görüş ve algılarının okulun fiziksel ortamı, öğretmen özellikleri, sınıf yönetimi, kalite, okula uyum değişkenleri ile ilişkisi araştırılabilir. Yapılacak benzer çalışmalarda okul öncesi eğitim sınıflarında belirli aralıklarla tekrarlı gözlem yapılarak gözlem sonuçları ile çocukların görüşlerinin karşılaştırılması önerilebilir.

KAYNAKÇA

Anlıak, Ş. ve Dinçer, Ç. (2005). Farklı eğitim yaklaşımları uygulayan okulöncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların kişilerarası problem çözme becerilerinin değerlendirilmesi. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 38(1), 149-166.

Barnett, W. S. (2008). Preschool education and its lasting effects: Research and policy implications. Boulder and Tempe: Education and the Public Interest Center & Education Policy Research Unit. Retrieved [date] from http://epicpolicy.org/publication/preschooleducation

Baştürk, R., Işıkoğlu, N. (2008). Analyzing process quality of early childhood education with many facet rash measurement model. *Educational Sciences: Theory & Practice, 8(1),* 25-32.

Bekman, S. (2005). Early childhood education in Turkey. In Spodek, B., Saracho, O. N. (Eds). International perspectives on research in early childhood education. U.S.A: Information Age Publishing.

Blaiklock, K. (2010). The Whariki the New Zelland early childhood curriculum: Is it effective. *International Journal of Early Years Education, 18(3),* 201-212.

Booren, L. M., Downer, J. T., Vitiello, E. V., (2012). Observation of children's interaction with teachers, peers and tasks across preschool classroom activity setting. *Early Education and Development, 23,* 517-538.

Brooker, L. (2001). İnterviewing children. In Naughton, G. M., Rolfe, S. A., Siraj-Blatchford, I. (Eds)., *Doing early childhood research.* Buckingham: Open University Press, pp. 162-178.

Büyüköztürk, Ş. (2005). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı.* Ankara: Pegem Yayıncılık.

Chopra, N. (2012). Astudy of early childhood programmes in Delhi, India. İnternational Journal of Early Years Education, 20(2), 159-174.

Cramer, J. F. ve Browne, G. S. (1974*). Çağdaş Eğitim Milli Eğitim Sistemleri Üzerine Mukayeseli Bir İnceleme. F. Oğuzkan* (Çev.). İstanbul: Milli Eğitim.

Creswell, J. W. (1998). Qualitative inquiry and research design: Choosing among five tradition. Thousand Oaks, CA: Sage

Creswell. J.W., Clark. V. L. P. (2014). Karma yöntem araştırmaları tasarımı ve yürütülmesi. (İkinci Baskıdan Çeviri) (Cev. Ed. Y. Dede ve S. B. Demir). Ankara: Anı Yayıncılık.

Cunningham, D. D. (2010). Relating preschool quality to children's literacy development. *Early Childhood Education Journal, 37,* 501-507.

Denzin, N. K. & Lincoln, Y. S. (1998). Collecting and interpreting qualitative materials. Thousand Oaks, CA: Sage.

Einarsdottir, J. (2005). We can decide what to play! Children's perception of quality in an Icelandic playschool. *Early Education & Development, 16 (4),* 469-488.

Evans, P., Fuller, M. (1998). Children's perception of their nursery education. *International Journal of Early Years Education, 6(1),* 59-74.

Eylen-Özyurt, B. (2009). Gelişim konularına genel bakış. Kaya, A. (Edt). Eğitim psikolojisi. Ankara: PegemA Yayıncılık.

Farrel, A., Tayler, C., ve Gahan, L. T. & D. (2010).Listening to children: Astudy of child and family services, early years. *An International Research Journal, 22(1),* 27-38.

Ferah, A. (2001). *Her Yönüyle Türkçe İlk Okuma-Yazma.* İstanbul: Milli Eğitim.

Flugni, A. S., Howes, C., Huang, Y., Hong, S. S. (2012).Activity settings and daily routines in preschool classromms: Diverse experiences in early learning settings for low income children. *Early Childhood Research Quarterly, 27,* 198-207.

Göl-Güven, M. (2009). Evaluation of the early childhood classrooms in Turkey. *Early Childhood Development and Care. 179(4),* 437-451.

Güçhan-Özgül, S. (2011). Okulöncesi eğitim ortamlarının kalite değişkenleri açısından değerlendirilmesi. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Balıkesir.

Günindi, Y. (2011). Bağımsız anaokullarına ve anasınıflarına devam eden çocukların sosyal becerilerinin değerlendirilmesi. Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 12(1), 133-144.

Eadaoin K.P. Hui & Rachel C.F. Sun (2010) Chinese children's perceived school satisfaction: the role of contextual and intrapersonal factors, Educational Psychology, 30:2, 155-172, DOI: 10.1080/01443410903494452

Kalkan, E., Akman, B. (2009). Examining preschool quality in terms of physical condition. *Procedia Social and Behavioral Sciences, 1,* 1573-1577.

Kandır, A. (2003). Erken çocuklukta eğitimde kaliteyi belirleyen ölçütler. Sevinç, M. (Edt.). Gelişim ve eğitimde yeni yaklaşımlar. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.

Katz, L. (1993). Multiple perspectives on quality in early childhood programs. 10 Mayıs 2011 tarihinde http://files.eric.ed.gov/fulltext/ED360101.pdf adresinden erişilmiştir.

Koçyiğit, S. (2014). Çocukların bakış açısıyla okul öncesi eğitim. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 36,* 203-214.

Koçyiğit, S. ve Adak-Özdemir, A. (2016). Dünyada ve Türkiye'de okulöncesi eğitim. Zembat, R. (Edt.). Okulöncesi Eğitime Giriş. Ankara: Hedefcs.

Kragh-Müller, G., Isbell, R. (2011). Children's perspectives on their every day lives in child care in two cultures: Denmark and United States. *Early Childhood Education Journal, 39,* 17-27.

Kwon, Y-I. (2004). Early childhood education in Korea: Discrepancy between national kindergarten curriculum and practices. Educational Review, 56(3), 297-312.

Kyrönlampi-Kylmänen, T. & Määttä, K. (2012). What do the children really think about day -care centre the 5-7 -year-old Finnish children speak out. *Early Child Development and Care, 182(5),* 505-520.

MachNaughton, G., Hughes, P., Smith, K. (2007). Young children's rights and public policy: Practices and possibilites for citizenship in the early years.

MEB, (2013). Okul Öncesi Eğitim Programı (36-72 Aylık Çocuklar İçin). Ankara: MEB yayınları.

Merriam, S. B. (2013). Nitel araştırma: Desen ve uygulama için bir rehber. S. Turan (Ç ev. Ed.). Ankara: Nobel.

Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı okulöncesi eğitim rehberlik programı (2012). Retrieved from http://ttkb.meb.gov.tr/dosyalar/programlar/ilkogretim/rehberlik_okuloncesi. on Jully 2013

Niikko, A., Havu-Nuutinen, S. (2009). In search of quality in Finnish pre-school education. *Scandinavian Journal of Educational Research. 53(5),* 431-445.

Öztürk-Samur, A. ve İnal-Kızıltepe, G. (2017). Okulum ve öğretmenim hakkında ne düşünüyorum? *Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. 10(2),* 1257-1276. doi:10.17218/hititsosbil.321933.

Ramazan, O. ve Demir, S. (2011). Okul öncesi eğitime devam 36-48 aylık çocukların bilişsel gelişim düzeyleri. Eğitim Bilimleri Araştırma Dergisi, 1(2), 83-98.

Sandstrom, H. (2012). The chareseristic and quality of preschool education in Spain. *International Journal of Early Years, 20(2),* 130-158.

Sheridan, S. & Samuelson, İ. P. (2001). Children conception of participation and influence in preschool: a perspective on pedagogical quality. *Contemporary İssues in Early Childhood, 2(2),* 169-194.

Solak, N. (2007). Adana il merkezinde bulunan okulöncesi eğitim kurumlarında kalitenin incelenmesi. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Adana.

Stotz, P.R. (2008). Describing quality from the young child's point of view. Doctoral Thesis. Oakland University.

Şen, S., Çiçekler-Yıldız, C. ve Yılmaz, R. (2010). Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden ve etmeyen 5- 6 yaş çocukların üstdil becerilerinin incelenmesi. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 29(2),* 37-5.

Tanju, E. H. ve Gönen, M. (2006). 4-5 yaş grubu zihinsel engelli çocuklara şekil kavramının kazandırılmasına bilgisayar destekli eğitimin etkisi. *Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Dergisi, 3(1-2),* 81-91.

Tunç, E., Beşaltı, M. (2014). Okul Yaşam Kalitesinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi. Turkish Journal of Education, 3(4), 28-39.

Turan, F. ve Akoğlu, G. (2011). Okul öncesi dönemde sesbilgisel farkındalık eğitimi. *Eğitim ve Bilim, 36(161),* 64-75.

Umek, L. M., Kranjc, S., Fekonja, U., K. (2008). The effect of preschool on children's school readiness. *Early Child Development and Care, 178(6),* 569-588.

Valeski, T. N., Stipek, D. J. (2001). Young children's feelings about school. Child Development, 72(4), 1198-1213.

Vitiello, E. V., Booren, L. M., Downer, J. T., Williford, A. P. (2012). Variation in children's classroom engagement throught a day in preschool: Relation to classroom and child factors. *Early Childhood Research Quarterly, 27,* 210-220.

Wiltz, N. W., Klein, E. L. (2001). "What do you do in child care?" Children's perceptions of high and low quality classrooms. 16, 209-236.

Zembat, R. (2001). Okul Öncesi Eğitim Kurumlarının Nitelik Açısından İncelenmesi; Bir Araştırma Örneği. İstanbul: Marmara Üniversitesi Yayınları.